

CUMHURBAŞKANI, KEZA PARTİLER, BU SÖZDE, “DÜZELTİLMİŞ”, “TERCÜME NÜKLEER YASA METNİNİ”, ANAYASA MAHKEMESİ'NE GÖTÜRMELİDİR!..

*Prof. Nük. Müh. Tolga Yarman,
Ph. D., Massachusetts Institute of Technology,
Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, Nükleer Güvenlik Komitesi ve
Danışma Kurulu Eski Üyesi,
T.C. Okan Üniversitesi Mühendislik Fakültesi*

Kasım 2007

Bundan evvel, TBMM'den, Genel Seçim öncesi, palas pandıras geçen nükleer yasa metnini Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, malum, dikkatine taşıdığımız kaygılar uzantısında olarak, geri çevirmişti. (Bakınız, Cumhuriyet: 22 Mayıs 2007, Hürriyet - Ferai Tınç: 21 ve 28 Mayıs 2007.)

Yasa metnine en büyük itirazımız, bunun bir *tercüme belge* olduğunun, buram buram ortada bulunduğu, bu çerçevede, TBMM'nin, buna da bağlı olarak Türk Halkı'nın ciddi olarak istismar edildiği noktasında, yoğunlaşıyordu...

Aradan geçen zaman zarfında *nükleer yasa metni*, çok muhtemelen, önce Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nda, bilhassa da Türkiye Atom Enerjisi katlarında ele alındı, güya tornalandı; sonra TBMM Enerji Komisyonu'na getirildi, orada görüşüldü; sonra da TBMM Genel Kurulu'na indirildi ve burada yasalaştı. Eğer Cumhurbaşkanı onaylarsa, 5710 sayılı bu yasa metni, yürürlüğe girecek... Esasen, Cumhurbaşkanlığı Makamı'na, ikinci defa intikal ettiği için, bu durumda, Cumhurbaşkanı, yasayı onaylamak zorunda...

Ancak, Cumhurbaşkanı böyle bir metni Anayasa gereği olarak, bu aşamada (*sergileyebileceği başkaca bir tasarruf olmadığı için*) onaylasa dahi, onun peşini bırakmamalıdır; 5710 sayılı bu yasayı Anayasa Mahkemesi'nde, dava konusu yapmalıdır. Aynı yönde sorumluluk geliştirmesi gereken partilerimiz de, bu yasayı Anayasa Mahkemesi'ne götürmelidirler.

Cumhuriyet Savcıları; ilgili bürokratlar ve siyasiler hakkında, kovuşturma başlatmalıdırlar. Çünkü, bu 5710 sayılı yasa metni, ne yazık ki, önceki gibi bir ihanet belgesidir.

Bir defa, bu yasa metni, hâlâ daha buram buram tercüme kokmaktadır. Böylesi bir skandal, koskoca Türkiye Cumhuriyeti'ne, önceki yasa metninin başına gelenlerden, yeterince ders çıkartılmamış olarak, tekraren, ihanettir. Birileri yasa metnini evvelce de ifade ettiğimiz gibi, yabancı dilde olarak kaleme almışlar, bizimkilerin önüne koymuşlardır. “*Alın bunu, tercüme edin, nereden geçirecekseniz oradan geçirin, sonunda TBMM Genel Kurulu'na indirin, oradan yasa olarak geçirin*”, demişlerdir. Bizimkiler ise (*birazdan ve tekraren ortaya koyacağım şekliyle*), çok hazindir ki, işte aynen böyle yapmışlardır!

Öyleyse, en önce bürokratik kademelerde, doğru dürüst, *milli bir nükleer yasa metni* hazırlayabilecek kadrolar, yoktur. Vardır da, öylesi gerektiği için kızaklara, alınmışlardır. Maalesef daha da kötüsü, bilhassa iktidar saflarında, böylesi bir metinde yer almış olan fahiş arızaları görebilecek, giderebilecek, milletvekilleri yoktur. Milletvekilleri, kanun yapma görevlerini savsaklamakta, otomatikte (*en azından işte nükleer yasa metni örneğinde ortaya çıktığı şekliyle*), “*el kaldır, el indir*” idmanından ibaret bir etkinliğe, sıkışmaktadırlar.

Bunun hesabı sorulur...

Çıkan 5710 sayılı yasa, 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK) Yasası'nı unutturmak istemiş benzemektedir. 2690 sayılı yasa, TAEK'e belli görevler vermektedir. Pekiyi o zaman bu yeni nükleer yasa, ne demek olmaktadır? Böyle tasarruf olur mu?

Her şey bir tarafa, öteki enerji tesislerimiz için, betahsis yasalar gerekmemektedir de, neden nükleer tesisler için, ayrıca işte 2690 sayılı TAEK kuruluş yasası ortada dururken, yeni bir yasa gerekmektedir? Cevap ne yazık ki şudur: *Nükleer santral satıcıları böyle istemişler de, ondan...* Bu olgu bile başlı başına fecidir...

5710 sayılı nükleer yasa, Anayasa Mahkemesi'nden döner; ama Cumhuriyet Savcıları'nın bu durumda haklarında kovuşturma açacağı sözüm ona, *yetkililer ve siyasiler (keşke yanılısak)*, hesap vermeye gittikleri yerlerden, korkarız, dönemezler...

Bu yasayla pekiyi, *nükleer teknoloji* gelecek midir? Hiç bir biçimde gelmeyecektir.

Bu yasa bir "*yap işlet*" yasasıdır. "*Yap işlet devret*" yasası dahi değildir. Nükleerci lobilere nükleer elektrik alım garantisi verilmek suretiyle, bir ikramda bulunma, yasasıdır. Birazdan anlatacağımız gibi, inanılmaz yükümlülüklerin, ayrıca altına girilerek, sineye çekilmiş bir ödündür...

Hani *özelleştirme* esastı? Hani *piyasa ekonomisi* kuralları geçerliydi?

Nükleerde hiç böyle yapılmamıştır. Pekiyi, *teknoloji alıyoruz* da, onun için mi, *piyasa gereği* bir tarafa bırakılmıştır? Böyle bile, hiç değildir. Nükleer lobi gelecek, göstereceğimiz yere, tesisini kuracak, tıkr tıkr *alım garantisiyle*, bize nükleer elektrik satacak, *nükleer pisliğini* bile Hazine'ye yıkabilecek, sonra da çekip gidecektir!..

- *Beyler: Siz aklınızı peynir ekmekle mi, yediniz ki, şu güzelim ülkemize böyle bir akibeti reva görebiliyorsunuz?*

Pekiyi, biz, getirilmek istenen nükleer tesisler üzerinde denetim gücümüzü kullanabilecek miyizdir?

Yine ne yazık ki, hiç bir biçimde "*Hayır*"; çünkü, Dünya'nın hiç bir nükleer ülkesinde görülmediği şekliyle, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu 2690 sayılı yasaya, ayrıca aykırı olarak, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bağlanmış olup, nükleer santrali kuracak kuruluşla, denetleyecek kuruluş, aynı kuruluş olmaya sıkışmıştır. Herhangi bir ihale sahibi, müteahhit ile ilgili anlaşmazlıkları, bir "*hakeme*" değil de, müteahhidin bizzat kendine, çözdürür mü? *Cevap: Evet, işte, bizde böyle olur!..*

5710 sayılı nükleer yasada, bildiğimiz başka hiç bir yerde, rastlanmayacak cinsten, "*Yerli Kömür Yakıtlı, Santrallerin Teşviki*" diye, konunun en bıçkın bir uzmanının dahi, metni tekrar tekrar okumasına karşın, kolaydan çözemeyeceği, bir özel bölüm, diğer yandan, inanılmaz bir *kara mizah* tablosu oluşturmaktadır...

Burada, bir alay laf kalabalığının arkasında, üstelik “*Yerli Kömür Yakıtlı Santrallerin Teşviki*” başlığı altında, Türkiye’de nükleer enerji üretimiyle, kömür santrallerinin, fiyat rekabeti, kırılmak istenmektedir... Metin fevkalâde üsturuplu hazırlanmıştır. O kadar üsturuplu hazırlanmıştır ki, konuştuğumuz en güvenilir uzmanları dahi atlatmayı başardığı, şaşılmalı bir çizgide izlenmektedir.

“*Yerli Kömür Yakıtlı Santrallerin Teşviki*” başlığı altında, Türkiye’de nükleer enerji üretimiyle, kömür santrallerinin, fiyat rekabetinin, ***yasa ile kırılmak istenmesi***, aklın hafsalanın alamayacağı, şer bir gelişmedir. TBMM Üyeleri’nin bu konuda ayıkmamış olmaları, inanılmazdır bir bühtandır, ihanettir.

Orada:

- *Kardeşim, nükleer yasada, kömürün ne işi var?*,

diyecek adam yok mudur, anlamak mümkün değildir.

Metin, evvelki eleştirilerimiz inanıyoruz ki, dikkate alındığı, bu çerçevedeyse, bir hayli elden geçirilmiş olacağı halde, hâlâ buram buram *tercüme* kokmaktadır. Yer yer hatta, kimi deyimlerin tercümesi dahi yapılmamış, bu deyimler, yabancı dildeki gibi bırakılmışlardır, ya da tercüme (tercüman, konunun uzmanı olmadığı için, olmalı), kullanılan deyimlerle örtüşürülmemiştir.

Bir örnek, Madde 5, 4. Fıkra’daki “*0.15 cent / kwh (ABD Doları cinsinden)*” ibaresidir. Bu ifade, tercümenin hangi dilden yapıldığını dahi, hemen ele vermektedir; “*cent*”, malum doların yüzde biridir; “*kWh*” ise, “*kiloWattxhour*” demek olup, bir enerji birimidir. Türkçesi “*binWattxsaat*”tir; bunun kısaltılmışı olarak kullandığımız rümu, “*bWs*”tir (*her halde, “kWh”, değildir*).

Sonra, yasada “*ABD Doları*”nın, işi nedir?

Yasada, böyle ölçü kullanılır mı? ABD Doları, *sabit bir para* birimi midir? Kırk yıl sonra ne olacağı, çok mu bellidir? Ayrıca, “*elektrik maliyetinin şu kadarda şu kadarı*”, yani örneğin işte “*kırkta biri*”, dense; demek istenen, *değişebileceği kesin*, birimler tartışında, aldanmadan, ifade edilmiş olmaz mı?

Söz konusu tutar, nükleer santralin söküm masrafları için tahsis edilen *parasal havuza*, tesisi yapan firma tarafından (*santralin ömrü boyunca*) aktarılacak, tutardır... 5710 sayılı nükleer yasa, havuzda birikecek miktarın, *söküm masraflarına*, yetmemesi durumunda, *Hazine*’ye, birikmiş tutarın % 25’i (*yüzde yirmi beşi*) kadar bir yük bindirmektedir.

Nükleer elektriğin bugünkü maliyeti, yasadaki birimle söylersem, 5 - 6 cent / kiloWattxsaattir; demek ki, 0.15 cent / kiloWattxsaat, bu fiatın yuvarlak *kırkta biri*, olmaktadır. 1000 MegaWatt-elektrik gücündeki bir santral ortalama, ömrü boyunca yuvarlak yüzde altmışlık bir yükü çalışsa, bu durumda, kurucu firma, söz konusu havuza, yılda yaklaşık 10 milyon dolar, atacaktır. Kırk yılda bu tutar, 400 milyon dolara gelecektir ki, demek ki, sonunda Hazine’ye, allem edilip kalem edilip (bunun, %25’i olan) yüz milyon dolar, rahatlıkla fatura edilebilecektir. (*Bütün bu tilkiliklerin, burada olamayacağına göre, dışarıda kurgulandığı bir kez daha ortaya çıkmaktadır.*)

1000 MegaWatt-elektrik gücündeki bir santral yuvarlak 3-5 milyar dolardır. Söküm masrafları ise (ayrıca “nükleer kabristan” ve “nükleer defin” masrafları hariç), ederin yuvarlak onda birine rahat rahat gelebiliyor olup, 400 milyon doları gerçekten bulabilecektir... Yüz milyon doları da, Hazine’den olarak...

- Yaşasın serbest piyasa ekonomisi... Yaşasın özelleştirme!..

5710 sayılı yasa metni “tam bir tercüme” metin demiştim...

Öncekine oranla, bir hayli elden geçirilmiş olsa bile, bu yasa metni, tercüme olduğunu, başka bir yerinden daha, yine fena halde, ifşa etmektedir. Metinde “şirket” lafı sık sık kullanılmaktadır. Bizim ihale yasalarımızda, şirket sözcüğü, malum, yoktur... “Müteahhit” sözcüğü vardır... Şimdilerde “yüklenici”, “istekli” gibi, anlamı hemen derinlemesine çağrıştıran, *güncel sözcükler* kullanılmaktadır.

Söz konusu bağlamda, “İhaleye giren şirket”, denmez, “ihaleye giren müteahhit”, veya “teklif veren müteahhit”, ya da işte (“müteahhit” yerine, ayrıca) “yüklenici”, ya da “istekli” denir. İhale kanunlarımızda, “İhaleyi kazanan şirket” deyiimi de, geçmez... “İhaleyi kazanan müteahhit”, olur, ya da işte “yüklenici” olur...

“Şirket” sözcüğü, ayan beyan, İngilizce “Company” sözcüğünün karşılığıdır ki, buradan yasa metnini, bir bilen değil, bir *tercümanın* yazdığı sonucuna, bir kez daha varılabilir!..

Ne diyeyim: Allah sizi, nasıl bilirse öyle yapsın!..

Yasa metninin, dışarıda hazırlandığı ve (*Genel Seçim’den önce*), Cumhurbaşkanı’ndan dönmüş olması sebebiyle, gecikmeden dolayı iyice kızmış olacak dış çevreler tarafından, kasık krampları çekilerek hazırlandığı, bu sefer bakın, ayrıca yasa metninin nerelerinden bellidir:

*o Madde 3 (2) TAEK, Kanunun yürürlük tarihinden itibaren nükleer santral kurup işletecek şirketlerin karşılaması gereken ölçütleri, **bir ay** içinde yayınlar.*

*o Madde 3 (3) Bu Kanuna göre yapılacak nükleer güç santralleri için yarışmaya katılacaklarda aranacak şartlar, şirketin seçimi, yer tahsisi, lisans bedeli, altyapıya yönelik teşvikler, seçim süreci, yakıt temini, üretim kapasitesi, alınacak enerjinin miktarı, süresi ve enerji birim fiyatını oluşturma usul ve esasları bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra **iki ay** içerisinde Bakanlık tarafından hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunun onayı ile yürürlüğe girecek bir yönetmelikle belirlenir.*

*o Madde 3 (4) Bu Kanuna göre yapımı öngörülen nükleer güç santralleri için üçüncü fıkrada belirtilen yönetmeliğin yayımlanmasından sonra **en geç bir ay** içerisinde teklif almak üzere TETAŞ tarafından ilâna çıkarılır.*

Şu aceleye bakın... Yasa metni evvelce Çankaya’dan dönünce, hayal kırıklığına uğramış sıkılmış, kızmış, sabırsızlanmış, Yabancı Beyefendi Kardeşlerimiz, TBMM üzerinden Kanun’la, TAEK’e, TETAŞ’a, hatta Bakanlar Kurulu’na, *sure tahdidıyla (sınırlamasıyla)*, görev veriyor...

Böyle bir rezalet olabilir mi? Kanun bir defa, şahsa, ya da duruma özel değildir. Yok bir ay süre, yok iki ay süre, yok en çok bilmem ne süre...Elinin körü... Bu sürelerin, *genel* olması gereken yasada, Tanriaskina, ne işi var?..

Bu kanun, sırf, herhangi bir kanun lafzının uyması gereken “*genel olma koşulunu*” ihlâl etmesi dolayısıyla, Anayasa Mahkemesi’nden dönecektir...

Son bir nokta olarak, yasanın 5. Maddesi, 5. Fıkrası’nda yer alan Paris Sözleşmesi’ne değinmek istiyorum. Burada yasa şöyle demektedir:

Madde 5 (5) Nükleer yakıt, radyoaktif madde veya radyoaktif atık taşınırken veya santralda bir kaza olması durumunda 29/7/1960 tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Kanuni Sorumluluk Hakkındaki Paris Sözleşmesi ve ek değişiklikleri ile diğer ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri uygulanır.

Bundan önce (Cumhurbaşkanı tarafından Mayıs 2007’de veto edilen yasa metninde, bir tek “*Paris Sözleşmesi*” denmiş, bu deyimden ne kastedildiğini, belli edecek, başkaca herhangi bir tarihe ya da numaraya yer verilmemişti. (*Evvvelki yasa metnin, ne denli aceleye getirildiğini, artık, buradan da anlayın!..*) Bu sefer, Paris Sözleşmesi’ne, tarihiyle atıf verilmiş...

Bir defa, acaba kaç milletveklili bu sözleşmenin içeriğini bilmektedir, doğrusu merak etmemek elde değildir. Kaçı buradan, ağızdan yel alsın, *nükleer kara günümüzde*, sağlayabileceğimiz desteğin (örneğin Çernobil’in faturası birkaç yüz milyar dolarken), hepsi bir milyar dolarla sınırlı olduğunu biliyor, bu hususu da merak etmemek elde değildir. Ama asıl, söz konusu Paris Sözleşmesi, 28 Ocak 1964’te, keza 16 Kasım 1982’de değiştirilmiştir. Niye bu bilgi yasada tasrih edilmemektedir, anlamak mümkün değildir. Yasa metninde (“*Paris Sözleşmesi*” *dendikten sonra*), “*ek değişiklikleri ile diğer ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri uygulanır*”, demekle, yetinilmektedir. *Nükleer bir kara günle* ilgili olarak bu kadar muğlak, bu kadar afaki, konuşulur mu?

Ne demekmiş, “diğer ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri”?.. Tasrih ederek, iyice bir korumaya alsana, kendini... Olacak şey değil!..

*

Sayageldiğimiz, birbiriyle didişircesine *ihamet* boyutunda, birbirinden *üzücü*, birbirinden *gayrı milli*, yasa yaptırımlarının, 5710 sayılı nükleer yasaya, nasıl olup da sızdığı, bunların nasıl olup da ayıklanamadığı, bu bir tarafa, sonunda nasıl olup da kanunlaşabildiği konularında, Cumhuriyet Savcıları; ilgili bürokratlar ve siyasilere hakkında, kovuşturma başlatmalıdırlar.

Çünkü, 5710 sayılı yasa metni, ne yazık ki, önceki gibi, bir *aşağılanma* ve bir *ihamet belgesidir*.